

PÄÄTÖS

Päiväys 22.12.2008

Dnro 11616/302/2008

Asia	Kuljettajaopetuksen A -luokan opetussuunnitelman hyväksyminen
Päätös	<p>Ajoneuvohallintokeskus hyväksyy opetussuunnitelman. Hyväksyntä on voimassa 1.1.2009 - 31.12.2013, mutta se voidaan peruuttaa tai sitä voidaan muuttaa, mikäli aihetta siihen ilmenee. Hyväksynnän mukainen opetus-suunnitelma tulee olla kaikkien A -luokan kuljettajaopetusta antavien ja opetukseen osallistuvien saatavilla.</p> <p>Tämä päätös ei muuta sitä, mitä muutoin on säädetty ajo-oikeutta varten annettavasta kuljettajaopetuksesta.</p>
Säädösperusta	Ajokorttiasetus (814/2003) 19§ 2.momentti
Ylitarkastaja	Veijo Tuononen
Tarkastaja	Sampsa Lindberg
LIITTEET	A-luokan opetussuunnitelma
TIEDOKSI	Liikenne- ja viestintäministeriö, liikenneturvallisuusyksikkö Tutkinnon vastaanottajat Autokoulut Suomen Autokoululiitto

SAKL

OPETUSSUUNNITELMA

Ajokorttiluokat A1 ja A

Johdanto

Suunnitelma on laadittu siten, että se soveltuu käytettäväksi sekä A1- että A -koulutuksessa (raskaat moottoripyörät).

Tämän opetussuunnitelman laatimista ovat ohjanneet seuraavat neljä periaatteellisen tason tavoitetta. Koulutuksessa opettajan on huolehdittava siitä, että nämä tavoitteet toteutuvat myös käytännön tasolla ja tukevat toinen toisiaan. Asioita arvioidaan, tarkastellaan ja perustellaan näiden perustavoitteiden valossa.

Päätavoitteena on, että koulutusvaiheen jälkeen oppilas omaa sellaiset tiedot, taidot ja asenteet, että hän kykenee itseään ja muita tienkäyttäjiä vaarantamatta harjoittelemaan itsenäisenä kuljettajana toimimista. Oppilas suhtautuu realistisesti omaan ajotaitoonsa ja on motivoitunut kehittämään itseään kuljettajana. Hän ymmärtää, että hänen ajotapansa ja liikennekäyttäytymisensä vaikuttaa yleiseen mielikuvaan moottoripyöräilystä ja tuntee vastuunsa myös tältä osin. Moottoripyöräilylle tyypillistä Suomen olosuhteissa on kausiluontoisuus. Tämä luo tarvetta jokakevälliselle harjoittelulle ja koulutukselle. Tätä on erityisesti korostettava opetuksen kuluessa. Ajokauden mukanaan tuoma taito ja varmuus ovat ajotauon jälkeen reilusti alemmalla tasolla.

Tavoitteet ja perusperiaatteet

1. *Turvallisuus* on kuljettajakoulutuksen tärkein tavoite. Turvallisuustavoite korostuu entisestään A1 -koulutuksessa siksi, että moottoripyöräilijä ja matkustaja ovat onnettomuustilanteessa suojattomia. Moottoripyöräilijän on aina varauduttava väistämään. Myös riittävien turvavarusteiden oikea käyttö on yksi painotettava asia. On selvää, että moottoripyöräopetusta antavalla autokoululla on oppilaidensa käyttöön riittävän monipuolinen valikoima ajovarusteita. Oman tilan hallinta on erityisen painotettava asia nuorten kuljettajien koulutuksessa. Turvallinen kuljettaja:

- Hallitsee moottoripyörän sijainnin, suunnan ja nopeuden
- Osaa liikennesäännöt ja ajaa turvallisesti liikennetilanteissa
- Osaa tunnistaa ja välttää ulkoisia riskejä liikenteessä
- Osaa kontrolloida sisäisiä riskejä: omaa tilaansa ja mielihalujaan

2. *Sosiaalisuus* on liikenteen turvallisen ja sujuvan vuorovaikutuksen edellytys. Toisten huomioon ottaminen, ennakointi ja oma ennakoitavuus muodostavat perustan vuorovaikutustaidoille. Moottoripyörän näkyminen erilaisissa olosuhteissa on tärkeää. Myös eri tienkäyttäjryhmien erityispiirteet on ymmärrettävä. Sosiaalinen kuljettaja

- osaa toimia ennakoitavasti ja ennakoida toisten tienkäyttäjien, erityisesti kevyen liikenteen toimintaa
- tunnistaa sosiaalisen paineen ja osaa välttää siitä johtuvat riskit

3. *Ekologisuus* on kuljettajaopetuksen keskeinen tavoite. On huolehdittava siitä, että moottoripyöräilyn aiheuttamat huolto- ja ajopäästöt sekä melu

haittaavat ympäristöä mahdollisimman vähän eikä luontoa rasiteta väärillä ajopaikan valinnoilla. Ekologinen kuljettaja

- oivaltaa oman toimintansa merkityksen ympäristöhaittojen minimoinnissa

- osaa suunnitella ajoreittejä ja omaa liikkumistaan

4. *Elämänläheisyys* on ollut opetussuunnitelman rakentamista ohjaava periaate. Elämänläheisyys merkitsee sitä, että asiat ilmaistaan ymmärrettävästi ja selkeästi. Monia asioita on käytännöllisempi opetella moottoripyörän ympärillä kuin kuvista. Elämänläheisyys tekee opetuksesta mielenkiintoista. Elämänläheisyys merkitsee myös moottoripyöräilyn mahdollisuuksien ja vastuun välisen suhteen ymmärtämistä. A1 -opetus luo perustan paitsi turvalliselle liikkumiselle moottoripyörällä myös jatkokoulutukselle, moottoripyöräilymatkailulle ja muulle harrastustoiminnalle.

Opetuksellisia periaatteita

Opetuksen tavoitteellisuus ja jäsentely

Edellä luetellut kuljettajaopetuksen tavoitteet ohjaavat oppimista. Tavoitteita ei omaksuta hetkessä, vaan ne rakentuvat ja täydentyvät oppimisprosessin kuluessa. Opettajan ja tutkinnon vastaanottajan tärkeä tehtävä on palautteen avulla suunnata ja tukea oppimista tavoitteiden suuntaan.

Opetuksen jaksottaminen antaa mahdollisuuden painottaa kussakin vaiheessa eri taitotasolle kuuluvia asioita. Myös jokaisen opetusvaiheen sisällä on tarkoituksenmukaista tehdä asiat tietyssä järjestyksessä.

Esimerkiksi ajo-opetuksen alussa on oltava riittävästi pyörän käsittelyharjoituksia, jotta oppilas voisi seuraavassa jaksossa keskittää päähuomion liikennetilanteisiin. Ajo-opetuksessa edetään vaiheittain yksinkertaisesta monimutkaiseen.

Tietopuolisen opetuksen ja ajo-opetuksen on nivouduttava toisiinsa.

Tuloksellisessa oppimisprosessissa tietopuolinen opetus tukee ajo-opetusta.

Kokemuksesta oppimisen periaate puolestaan tarkoittaa sitä, että ajo-opetuksessa saatuja kokemuksia voidaan hyödyntää tietopuolisessa opetuksessa ja pohtia opetussisältöjä syvällisemmin.

Opetuksen yksilöllisyys ja eriyttäminen

Oppiminen on luova ja yksilöllinen prosessi. Kullakin oppijalla on omat erityispiirteensä. Hänellä on ennakkotietoja ja -taitoja, asenteita ja ominaisuuksia, jotka voivat edistää tai haitata oppimista. Opettajan on ensivaiheessa selvitettävä oppijan erityispiirteet ja suunniteltava opetusta ottaen ne huomioon. Opetuksessa on käytettävä riittävän monipuolisia ja yksilöllisiä opetusmenetelmiä.

Oppijan aktiivinen rooli

Oppimistavoitteiden saavuttaminen edellyttää aktiivisten opetusmenetelmien käyttöä. Aktivoivassa opetuksessa oppiminen on keskeisin tavoite ja päävastuu oppimisesta on oppijalla. Opettajan rooli ei perustu tällöin muodolliseen auktoriteettiin, vaan hänen asiantuntemukseensa ja turvallisuuteen valmentavaan metodiin.

Aktiivisia oppimismenetelmiä ovat muun muassa kotitehtävät, erilaiset oppilastehtävät, keskustelut, demonstraatiot ja itsearviointit. Käytettävät opetusvälineet eivät saa vallata tilaa oppimiselta, vaan niillä tuetaan aktiivista oppimista.

Itseopiskelu on merkittävä osa tietopuolista oppimista. Oppilaalla tulee

olla käytössään koko oppimisprosessin ajan korkeatasoista oppimateriaalia. Tehokas oppimateriaali aktivoi oppilasta itsearviointiin ja itsensä kehittämiseen myös moottoripyöräkurssin jälkeen.

Arvioinnit

Ajo-opetuksen eri vaiheisiin sijoitetuilla oppilaan omilla, liikenneopettajan ja tutkinnon vastaanottajan arvioinneilla voidaan edistää paitsi kuljettajaopetuksen tavoitteiden saavuttamista myös yksilöllistä opetusta. Erityisesti raskaan luokan oppilaiden opetuksessa tulee hyödyntää heillä jo olevaa liikennekokemusta ja kykyä arvioida oman toimintansa vaikutusta omaan turvallisuustasoonsa. Itsearvioinnissa on pyrittävä realistisuuteen.

- Moottoripyörän käsittelytehtävillä varmistetaan, että oppilas hallitsee perusasiat pyörän käsittelystä.
- Ajokokeessa varmistetaan oppilaan perustiedot, -taidot ja -asenteet itsenäisenä kuljettajana.

Materiaaliset keinot

Tärkein materiaallinen keino tavoitteiden saavuttamiseksi on oppilaan itseopiskelumateriaali. Tämä materiaali täydentää ja syventää luokassa tapahtuvaa oppimista. Oppimateriaali sisältää oppilastehtäviä, jotka ovat:

- tietämystä edellyttäviä
- ymmärtämistä edellyttäviä
- soveltamista edellyttäviä ja
- itsearviointia edellyttäviä

Oppilaan itseopiskelumateriaali samoin kuin opettajan materiaali yhdessä tämän opetussuunnitelman kanssa auttavat opettajia ohjaamaan oppimista koko valtakunnassa samaan suuntaan.

Rakenteelliset keinot

Tässä opetussuunnitelmassa on lähdetty siitä, että A1 -opetus ja vaadittavat B -oppitunnit nivoutuvat mahdollisimman joustavasti toisiinsa. Joustavuudella tarkoitetaan sitä, että opetuksen käytännön järjestelyissä otetaan huomioon sekä oppilaiden yksilölliset tarpeet että autokoulujen mahdollisuudet toteuttaa koulutusta mahdollisimman edullisesti ja tehokkaasti.

A1 -opetuksen tietopuolinen opetus jaksoteltuna

Oppilaalle on annettava teoriaopetusta A1 -luokkaa varten vähintään 12 tuntia. Tämän opetussuunnitelman mukaan näistä vähintään kuusi tuntia on B -oppitunteja ja kuusi A1 -erityistunteja, joiden sisältö koostuu kolmesta kahden tunnin moduulista. Kurssiin kuuluvien B -oppituntien paikka on suositus. On suositeltavaa, että oppilaat osallistuvat myös muille B - oppitunneille (esimerkiksi B 1.1–1.2, 2.3–2.4, 3.5–3.6)

A 1 Moottoripyöräilyn erityispiirteet 30 min

- Erityispiirteet
- Moottoripyöräkurssi
- Ajokorttiluokat moottoripyörille
- Liikennejärjestelmä
- Moottoripyöräily on riskialtista
- Moottoripyörällä selviytymisen edellytykset

Tavoitteena on luoda yleiskuva moottoripyörällä liikkumisen erityispiirteistä ja selviytymiskeinoista. Aihe on orientoiva johdanto seuraaville aiheille.

A 2 Moottoripyörä ja sen perushallinta 60 min

- Moottoripyörätyypit

- Moottoripyörän hallintalaitteet
- Jarrujen tarkastus
- Valojen testaus
- Renkaiden tarkastus
- Ajoon lähtö tarkastus
- Ajoasento
- Ajokokeen käsittelytehtävät

Tavoitteena on oppia tuntemaan moottoripyörän perusrakenne ja eri moottoripyörätyyppien erot käyttöturvallisuuden kannalta ja moottoripyörän hallinnan perusteet hitaassa nopeudessa. Tämän tunnin jälkeen voidaan aloittaa käsittelyopetus moottoripyörällä.

B 2.1 Ajamisen perustaidot

B 2.2 Tienkäyttäjien välinen vuorovaikutus

B 2.5 Risteyksen ajolinjat

B 2.6 Risteyksen ajovuorot

A 3 Moottoripyöräilijän ajovarusteet 30 min

- Aktiivinen ja passiivinen turvallisuus
- Moottoripyöräkypärät
- Visiirit ja ajolasit
- Ajojalkineet ja –käsineet
- Ajoasut

Tavoitteena on oivaltaa kuljettajan ja matkustajan suojavaarusteiden ja niiden oikean käytön välttämättömyys.

A 4 Moottoripyörällä liikennetilanteissa 60 min

- Havainnointi
- MP:n näkyminen
- Ajonopeus
- Pysähtymismatka
- MP:n sijainti
- Ajolinjat
- Kaista-ajo
- Risteysajo
- Liikenteenohjaus

Tavoitteena on oppia soveltamaan liikennesääntöjä ja turvallisen ajamisen perustaitoja ajettaessa moottoripyörällä tavanomaisissa liikennetilanteissa.

B 3.1 Ajon suunnittelu ja riskien välttäminen

B 3.2 Tilannenopeus

A 5 Moottoripyörällä maantienopeuksissa 60 min

- MP:n ohjaaminen kallistamalla
- Työntöohjaus
- Kaarreaajo
- MP:n pysäyttäminen
- Maantieajon riskejä
- Ohittaminen

Tavoitteena on oppia nopeuden vaikutus, ennakoitaitoa ja hallintataitoa ajettaessa moottoripyörällä maantienopeuksissa.

A 6 Moottoripyöräilijän vaaratilanteiden välttäminen 30 min

- Kuljettaja
- Ajoneuvo
- Ajotapa

Tavoitteena on oppia tunnistamaan riskejä ja niihin selviytymisohjeita moottoripyörällä ajettaessa. Aihe on samalla yhteenveto kurssin aiheista.

Ajo-opetus

Oppilaalle on annettava A1 -luokkaa varten ajo-opetusta vähintään 18 ajokertaa. A-luokkaa varten ajo-opetusta on myös annettava vähintään 18 ajokertaa. Kuitenkin jos oppilaalla on jo voimassaoleva B-luokan ajo-oikeus, ajo-opetuksen vähimmäismäärä on 12 ajokertaa.

Aluksi oppilaan on saatava riittävä käsittelyopetus ja harjoiteltava käsittelytehtävät. Liikenteessä annettavasta ajo-opetuksesta vähintään 4 ajokertaa on annettava maantiellä. Jos oppilas opettelee harjoitusluvalla, on hänen ennen harjoitusluvansa saamista saatava ajo-opetusta vähintään 8 ajokertaa, joista vähintään neljä ajokertaa liikenteessä.

On suositeltavaa, että oppilaat (erityisesti maantieopetusjaksossa) seuraavat toisen oppilaan ajo-opetusta. Ajo-opetustilanteessa oppilaan on pukeuduttava turvallisiin suojarusteisiin: kypärän lisäksi ajokäsineisiin ja -jalkineisiin sekä ajopukuun. Luonnollisesti kouluttajan oma esimerkki varusteasioissa on ensiarvoisen tärkeä, demonstraatioissa ja kaikessa ajamisessa.

Moottoripyöraopetuksessa on erityisesti otettava huomioon lajin fyysisyys. Opetusta on eriytettävä pyörätyypin mukaan, varsinkin raskaiden moottoripyörien osalta. Koulutuksella on kompensoitava oppilaiden kokoerot ja mahdollisuudet hallita pyöräänsä sekä hitaissa nopeuksissa että nopeuden kasvaessa. Jo pyörän käsittely paikallaan ollessa ja kaikissa alle kävelynopeudella eteen tulevissa tilanteissa muodostaa melkoisen haasteen pienikokoiselle kuljettajalle. Kouluttajan rooli tässä muodostuu erityisen tärkeäksi, jotta oppiminen etenee tehokkaasti ja oppilas oppii vaiheittain luottamaan itseensä ja pyöräänsä, kuitenkin niin, että turhat vahingot opettelussa onnistutaan välttämään.

Käsittelyopetuksen ja käsittelykokeen painopisteen tulee olla suurella nopeudella suoritettavissa tehtävissä, moottoripyöräilyn turvallisuustavoitteisiin pääsemiseksi. Vakavimmat vaaratilanteet ja suurimmat osaamisen puutteet kohtaavat moottoripyöräilijän juuri näissä tilanteissa. Jälleen kouluttajan rooli korostuu, opetuksessa on edettävä oppilaan yksilöllisessä kehitystahdissa vahinkojen välttämiseksi

Tässä opetussuunnitelmassa lähdetään siitä, että ajo-opetuksen eteneminen ja jaksottaminen teoriaopetuksen kanssa toteutetaan mahdollisimman joustavasti oppijan yksilöllisten tarpeiden ja autokoulun mahdollisuuksien mukaan. Ajo-opetus voidaan kuitenkin aloittaa vasta, kun tietopuolisen opetuksen aiheet A1–A2 on käyty.

1. Käsittelyharjoitukset ja käsittelytehtävät

1.1. Moottoripyörän perushallinta

- ajovarusteet ja ajoon valmistautuminen
- moottoripyörän laitteet ja turvatarkastus
- moottorin käynnistys ja sammutus
- pyörän käsittely paikallaan
- moottoripyörä sivuseisontatuella ja sivuseisontatuella
- moottoripyörän taluttaminen
- ajoasento
- liikkeellelähtö ja pysäyttäminen

- sujuva lähtö ja pysäyttäminen
- mäestä liikkeellelähtö
- vaihteiden vaihtaminen kiihdytettäessä ja jarrutettaessa
- katseen oikean käytön merkitys kaikessa pyörän hallinnassa

1.2. Tasapainon hallinta ja ajamisen perusteet

- hitaasti ajaminen
- pyörän kääntäminen ja ympyrän ajaminen
- pujottelu

1.3. Jarrutustavat ja tehokas jarrutus

- takajarrun käyttö
- etujarrun käyttö
- jarrutus molemmilla jarruilla
- yhdistelmä- ja lukkiutumattomat jarrut

1.4. Moottoripyörän ohjaaminen

- ohjaaminen hitaassa nopeudessa
- väistäminen yllättävässä tilanteessa
- työntöohjaus maantienopeudessa

1.5 Käsittelytehtävät (erillisen ohjeen mukaan)

- Hidasajo
- Pujottelu
- Väistö
- Portit
- Jarrutus
- Häätäjarrutus

2. Liikenneopetus

2.1. Ajaminen kaupunkiliikenteessä

- havainnointi ja ennakointi
- ajonopeus ja pysähtyminen
- näkyminen ja merkinannot
- ajolinja ja pyörän paikka
- ajovuorot ja vuorovaikutus
- etäisyydet ja turvallisuusväli
- liikenteen ohjaus ja säännöt

2.2. Ajaminen maantieliikenteessä

- havainnointi ja ennakointi
- ajonopeus ja pysähtyminen
- näkyminen ja merkinannot
- ajolinja ja pyörän paikka
- kaarreajo ja työntöohjaus
- ajovuorot ja vuorovaikutus
- etäisyydet ja turvallisuusväli
- liikenteen ohjaus ja säännöt